

Referat af bestyrelsesmøde onsdag den 3. april 2024

Naturnationalpark Stråsø

Deltagende til mødet

• Dorte-Pia Ravnsbæk	Bestyrelsesformand
• Lis Helles Olesen	Dansk Ornitologisk Forening
• Dorte Eastwood	Dansk Islandskehesteforening
• Lisbet Mogensen	Ulvetid (Deltog fra kl. 19:30)
• Johs. Poulsen	Herning Kommune (Deltog til kl. 18)
• Jonna Odgaard	Danmarks Naturfredningsforening
• Steffen Trolldoft	Ulvefrit Danmark
• Gunnar H. Pedersen	Holstebro og Omegns Fiskeriforening
• Ole Rønnow	Danmarks Jægerforbund
• Orla Elkjær	Friluftsrådet
• Sine Anneberg	Idom-Råsted Borgerforening
• Signe Berg Madsen	Vind Sogneforening
• Anders Gammelvind	Dansk Orienteringsforbund
• Lucia Aagaard	Danmarks Idrætsforbund
• Inger Skov	Dansk Ride Forbund
• Julietta Jensen	Brugerrådsmedlem
• Anders Debel	Bisidder Holstebro Kommune

Fraværende

• Ole Nyholm Knudsen	Ringkøbing-Skjern Kommune
• Karsten Filsø	Holstebro Kommune
• Flemming Juel-Nielsen	Bisidder Ringkøbing-Skjern Kommune
• Anders Nørgård
Landboforening)	Vestjysk Landboforening og Holstebro Struer
• Niels Hybholt	DGI
• Tommy Jensen	Ulfborg Cykelmotion
• Caspar Rostbøll	Naborepræsentant
• Eva Kanstrup	Bisidder Herning Kommune
• Henning Fjord Aaser	Projektleder

Sekretariatet - Naturstyrelsen

• Poul Ravnsbæk	Skovrider
• Jens Henrik Jakobsen	Presse og kommunikation, Vildtkonsulent
• Tanja Kaiser	Referent

1. Besigtigelse af kommende hovedindgange ved Gosmer Bro og Fuglsangbro/Femvejskrydset og drøftelse af det ansøgte ved skovrideren

Formanden bød velkommen og præsenterede bestyrelsesmedlem Johs. Poulsen, som efter ministerudpegning erstatter Tommy Tønning fra byrådet i Herning Kommune.

Skovrideren fortalte om dagens besigtigelse, der var udvidet til også at omfatte hovedindgangen ved Fuglsangbro/Femvejskrydset, da dagsordenspunktet 'Status for myndighedsarbejdet og indholdet af ansøgningsmaterialet' var udskudt på grund af sygdom og da vejret tilsagde det.

Der blev uddelt tekstark med placering af mulige faciliteter og de blev gennemgået på stedet ved henholdsvis Gosmerbro og ved Fuglsangbro/Femvejskrydset. **Disse tekstark udsendes som PDF-filer med referatet.**

De overordnede muligheder, som der er medtaget i ansøgningsmaterialet til SGAV (Tidl. Miljøstyrelsen) blev præsenteret og det blev pointeret, at Naturstyrelsen Vestjylland har ansøgt om væsentlig flere muligheder end der skal og kan realiseres. Hermed gives bestyrelsen mulighed for at få indflydelse på prioritering og de endelige anbefalinger. Disse valg og overvejelser skal drøftes nærmere i bestyrelsen i sammenhæng med den kommende detailplanlægning, som ligger efter en godkendelse af etableringsansøgning og myndighedsbehandlinger i øvrigt. Der er afsat 5 mio. kr. som engangsbetaling til etablering af friluftsfaciliteter. Etableringsomkostningerne til hegning er ikke inkluderet i de 5 mio. kr.

Inger Skov spurgte til mulighed for at supplere de 5 mio. kr. med fondsmidler. Formanden bekræftede denne mulighed. Se også senere vedr. dette spørgsmål.

Skovrideren forklarede, at Vind Hede efter politisk beslutning er friholdt af hegningen, idet krondyrgræsningen vurderes tilstrækkelig til at sikre udviklingspotentiale for biodiversiteten i området, og idet det giver mulighed for at kunne sammenligne effekten af vildgræsning med krondyr uden for det kommende hegn (Vindhede mm.) med effekten af samgræsning med krondyr, heste og stude inden for det kommende hegn. Det er politisk besluttet, at hegnet skal være et almindeligt landbrugsmæssigt hegn (to-trådhegn som det nuværende omkring Lystbækarealet) og det betyder, at vildtets færdsel ikke bliver begrænset af det kommende hegn.

Videre blev det af Skovrideren nævnt, at der fremover vil blive prioriteret løvtræ over nåletræ i forbindelse med kommende naturbetingede trærydninger, og de oversøiske nåletræs-arter som udgangspunkt skal erstattes med nationalt hjemmehørende og europæiske hjemmehørende arter.

Inger Skov og Sine Anneberg ytrede ønske om en hestefold i forbindelse med shelters.

Skovrideren svarede, at Naturstyrelsen havde ansøgt om mange faciliteter, som vi nu i den næste tid skal prioritere blandt det ansøgte og i det omfang, at der kommer forslag ud over det ansøgte, må vi se på, hvad der kan gøres. En hestefold er ikke med i den første ansøgning.

Lis Helles Olesen kommenterede, at hun gerne så et fugletårn ved Fuglsangbro, og hun ærgrede sig over, at bestyrelsen ikke har nået at være med i arbejdet med at indtænke faciliteter.

Skovrideren forklarede, at den daværende projektgruppe har været med i arbejdet og at der ved Femvejskrydset er medtaget en udkigsplatform til gangbesværede, og dennes mulige placering blev efterfølgende besigtiget.

Steffen Trolldoft spurgte, hvorvidt eksisterende bord/bænkesæt i skoven bliver stående.

Skovrideren forklarede endvidere, at som udgangspunkt fjernes ingen af de eksisterende faciliteter fra området som følge af, at området bliver naturnationalpark medmindre vildtlommer eller andre særlige hensyn tilsiger det. Dog vil udkigstårnet, Lærkehøj blive dyrt at føre "up to date" med nutidens krav for byggetilladelser mm. Der skal dog ikke ansøges om allerede eksisterende faciliteter såfremt disse prioriteres

Johs. Poulsen tilkendegav, at kommunerne også kunne være interesseret i at hjælpe med at skaffe ressourcer til f.eks. til toiletfaciliteter eller andre faciliteter. Anders Debel tilkendegav, de i kommunerne vil bakke op og arbejde aktivt for at binde de nationale friluftaktiviteter sammen med de lokale friluftaktiviteter. Inger Skov nævnte, at hun nød, at faciliteterne var primitive, da temaet er stilhed, bør der ikke lægges op til større fester i skoven. Formanden forklarede, at bestyrelsen får tid til at drøfte prioriteringer mere detaljeret senere, og hun er meget bevidst om behov og muligheder for at etablere nye partnerskaber ud i fremtiden.

Skovrideren fortalte, at han havde nævnt støvgener hos nabo til Herning Kommune i forhold til nabos ønske om asfaltering af grusvej.

Steffen Trolldtoft spurgte til, hvor opgaven om evt. asfaltering af veje ligger placeret.

Skovrideren svarede, at det var en kommunal opgave for kommuneveje. Han har blot viderebragt ønsket til kommunen, at naboer kunne have et behov grundet støvgener.

Inger Skov spurgte om mulighed for, at der bliver områder med "Fri teltning", når det bliver naturnationalpark.

Skovrideren svarede at naturnationalparken ikke lukker for muligheden for "Fri teltning", men at der ikke planlægges for det i naturnationalparkprojektet. Der er 'Fri teltning' i en række andre skove.

Jonna Odgaard tilføjede, at hun mente teltning hører til ved faciliteterne f.eks. toiletter.

Skovrideren svarede, at Naturstyrelsen ikke anlægger faciliteter og mulighed for teltning i vigtige græsningsområder for krondyr eller i de fremtidige faunalommer.

Lis Helles Olesen nævnte ved placeringen af udsigtsplatformen, at der er regler for, hvor meget en udkigsplatform kan hæve sig i terræn i forhold til adgang for alle.

Steffen Trolldtoft ytrede bekymring til belægningen og vedligehold af en sti, der skulle tilgodese gangbesværede hele året rundt. Han nævnte en stenmelsti som mulighed til overkommelig pris.

Formanden henviste til erfaringer med stien om Stubbegård Sø, der er et eksempel på, hvor mange besøgende rigtig gode faciliteter kan lokke til. Bestyrelsen kan derfor også overveje at prioritere få faciliteter, der så til gengæld nok er dyr at etablere men også særligt attraktive og af høj kvalitet og holdbarhed – og i denne sammenhæng også tilgodeser tilgængelighed for mange borgergrupper, der ellers ikke kan få en sådan naturoplevelse. Det bliver meget relevant, at bestyrelsen arbejder med nogle fælles opsatte kriterier for, hvordan den gerne vil prioritere i forhold til Stråsø profil og målgrupper – alt sammen inden for ansøgningens rammer.

Dorte Eastwood spurgte om Naturstyrelsen er forpligtet til at etablere handicapfaciliteter.

Skovrideren svarede, at det er Naturstyrelsen ikke som sådan i projektet, men at det generelt er vigtigt at sikre adgang for alle til arealer forvaltet af Naturstyrelsen .

Sine Anneberg undrede sig over at nogle naturnationalparker ser ud til at gå glattere gennem systemet end andre og spurgte, hvorfor der er forskel på procedurerne.

Skovrideren svarede, at det i hvert fald kan hænge sammen med graden af sårbar natur og

forekomst af Natura 2000-områder inden for naturnationalparken, som komplicerer sagsbehandlingen.

Skovrideren bad afslutningsvis bestyrelsen, om at lægge mærke til træopvæksten på enebærheden. Græsningstrykket kan givetvis holde meget opvækst nede, men der forventes at skulle suppleres med rydning af opvækst visse steder – især i forhold til Serotina. I forhold til den kortlagte lysåbne natur er Naturstyrelsen forpligtet til at forhindre tilgroning.

Lis Helles Olesen spurgte til antallet af dyr, der kommer på arealerne.

Skovrideren svarede at der ud fra en forsigtig tilgang forventes at lægge fra land med ca. 30 stude og ca. 100 reproducerbare heste. Det kommer til at afhænge af fødegrundlaget og vejrliget. Naturstyrelsen skal overholde dyrevelfærdsloven og skal finde balancen i forhold til græsningsbehov og f.eks. reagere med enten at fjerne dyr eller at tilskuds fodre. Disse muligheder er inkluderet i ansøgningsmaterialet. Naturstyrelsen er endvidere forpligtet til at inddrage hensyn til naboarealer i forbindelse med f.eks. brand og billeangreb. Naturstyrelsen vil lade naturen råde så langt som muligt og kun gribe ind, når særlige forhold således tilsiger det.

Skovrideren orienterede om, at Naturstyrelsen, i forbindelse med SGAVs (Tidl. Miljøstyrelsen) behandling af ansøgningen om etablering af Naturnationalpark Almindingen på Bornholm har givet erfaringer, som betyder, at der skal foretages en del uddybninger / øget detaljering af oplysninger i ansøgningsmaterialet for Naturnationalpark Stråsø. Der forventes flere ugers intensivt arbejde med disse uddybninger før, den endelige ansøgning er klar til aflevering hos SGAV i juni 2025.

Formanden samlede op på besigtigelsen ved at fremhæve værdien af at se på muligheder ”på stedet”, da dette giver en langt bedre mulighed for at drøfte muligheder og prioriteringer.

2. Velkomst og siden sidst inkl. opsamling på referatet fra sidste møde inkl. Steffens henvendelse om bestyrelsesmandat ved formanden

Formanden berettede, at der ikke er meget nyt, da vi befinder os i en ventefase, men at hun d. 15. maj er inviteret på en erfaringsudvekslingstur med de øvrige formænd. Dernæst gennemgik hun bestyrelsens mandat i arbejdet med etablering af naturnationalparken som svar på henvendelser fra bestyrelsesmedlem Steffen Troldtoft

Hun henviste til nedenstående tekst i citattegn som ”eksempel”, der er fra tekstgrundlaget for bestyrelser i naturnationalparker:

”Bestyrelserne for de kommende naturnationalparker kan inden for lovgivningens rammer give input til Naturstyrelsen om forvaltningen i de enkelte naturnationalparker og kan inddrages i en række beslutninger vedrørende forvaltningen, ligesom der kan etableres processer, som sikrer, at miljøministeren forelægges bestyrelsernes bidrag og forslag. Bestyrelserne for naturnationalparkerne har ikke en forvaltningskompetence over naturnationalparkerne. Bestyrelserne inddrages i udarbejdelsen af planerne for naturnationalparkerne, inden der søges om tilladelser hos relevante myndigheder. Bestyrelserne kan eksempelvis komme med forslag om placering af friluftsfaciliteter, låger, ruteforløb, typer af friluftsfaciliteter, rydning af nåletræsbevoksninger, bekæmpelse af invasive arter, plantning af hjemmehørende træer samt give input til hegnslinjens specifikke placering og afgrænsning af naturnationalparken. Miljøministeren godkender planerne for de enkelte naturnationalparker, efter bestyrelserne har været inddraget og planerne har været i offentlig høring.”

Formanden sagde afsluttende, at bestyrelsen er uden forvaltningsansvar og forvaltningskompetence, men det, vi kommer med af input, har indflydelse på beslutninger.

Steffen Troldtoft spurgte, hvorledes bestyrelsen beslutter, hvad der indstilles.

Formanden svarede, at formandens opgave er, at opsummere og konkludere på bestyrelsens vegne efter dialog, og at hun arbejder på at finde konsensus og balance sammen med og i bestyrelsen, og hvis det ikke lader sig gøre, kan bestyrelsens enkelte medlemmer – i forhold til formandens opsummering og konklusion - vælge at supplere med afvigende indstillinger og anbefalinger på vegne af deres bagland. Bestyrelsen kan ikke træffe beslutninger. Der vil være forskellig hensyn, da bestyrelsen er sammensat for at repræsentere disse. Bestyrelsens indflydelse er gennem at være formidler af input til, hvad det er for en nationalpark, vi er ved at udvikle gennem de mange forskellige faser undervejs. Skovrideren supplerede med at fortælle, at regeringen har udpeget formanden som en person, der står i spidsen for bestyrelsen og som ikke repræsenterer særlige interesser i forhold til nationalparken, mens miljøministeren har udpeget bestyrelsesmedlemmer som repræsentanter for forskellige interessegrupper og organisationer.

3. Siden sidst fra Naturstyrelsen ved skovrideren.

Skovrideren berettede om, at det har været undersøgt, hvordan naboerne forholder sig i henhold til konceptet "Nudging af fæ med folk" om de lægger mest vægt på, at vi mindsker risikoen for markskader fra krondyr eller de ønsker fred og ro fra publikum til jagt mm. Caspar Rostbøll, naborepræsentant har haft fat i 35 ud af 55 nabomatrikler og det er i alle 35 tilfælde tilkendegivet at de ønsker fred og ro fra friluftsliv. Endvidere har Naturstyrelsen gennem E-boks skrevet ud til alle naboer og anmodet om, at folk svarer tilbage, hvis der er yderligere ønsker, som Naturstyrelsen skal forsøge at tage hensyn til i det videre arbejde. Dette vil vi komme tilbage til her i bestyrelsen i forbindelse med detailplanlægningen af friluftsliv.

Skovrideren fortalte, at præsentationerne fra bestyrelseskonferencen i Horsens sidste år kan tilgås via "Filkassen". Der vil derfor sendes et link med referatet til "Filkassen", hvor de ligger som en PDF-udgave.

Skovrideren orienterede om tidsplanen, hvor vi nu står over for at skulle foretage en del uddybninger i ansøgningsmaterialet på baggrund af erfaringerne med SGAVs sagsbehandling af Nationalpark Almindingen på Bornholm (nævnt tidligere i referatet under besigtigelsen). Et bud på "Første Spadestik" kan være medio 2026, hvis myndighedsbehandlingerne kører uden de stor ophold.

Skovrideren afsluttede punktet ved at fortælle, at Naturstyrelsen har startet skelkonstaterings-sager med en landinspektør, der hvor naboskel er uklare for at undgå uhensigtsmæssige forhold til naboer.

4. Status for myndighedsarbejdet og indholdet af ansøgningsmaterialet ved projektleder.

Punktet er udskudt.

5. Planlægning af Informationsdagen søndag den 27. april (form og indhold)

Skovrideren forklarede Henning Aaser's idé om, at bestyrelsen kan lave stande/poster i forbindelse med en plads og en gå-rute i skoven, som folk kan besøge. Målet er at få nogle gode snakke i mindre grupper om, hvad der kommer til at ske og hvordan, og hvad man finder interessant mm. Tidsrummet er fra kl. 13-16.

Hesteadfærdseksperter Helle Vestergaard Knudsen vil også være at træffe. Det bliver muligt sammen med en af Naturstyrelsens naturvejledere at komme ud blandt hestene i Lystbæk og høre Helle fortælle om hestenes adfærd.

Inger Skov glædede sig over dette initiativ.

Formanden forklarede, at dette er en mulighed for, at bestyrelsesmedlemmerne kan formidle naturnationalparken tilbage til baglandet.

Signe Berg Madsen glædede sig til at fortælle folk om, hvordan det er at bo så tæt på naturen. I Vind vil de gerne komme og gøre lidt reklame og vise, hvad der sker i byen bl.a. om mulighederne for at benytte shelter, toilet og bad. Vind vil også gerne tilbyde at servere pizzaer fra egen pizzaovn. Hun glæder sig også til at tale med byen om, at naturområdet går fra at have været "deres" til nu at være "Naturstyrelsens".

Bestyrelsen bakkede op om initiativet fra Signe Berg Madsen.

Gunnar H. Pedersen så gerne at dyrevelfærd blev et punkt på gåturen.

Inger Skov opfordrede til, at friluftslivet går sammen på en fælles stand og DN og DOF kunne også gå sammen på en fælles stand.

Skovrideren opfordrede til, at man på dagen taler om de muligheder, der var inden for de givne rammer og om udfordringerne.

Inger Skov ville gerne, at hestefolket slog sig sammen med resten af frilufts-sportsgrupperne.

Anders Gammelvind opfordrede til, at alle hjælper med at udgå at ting løber af sporet og at det kommer til at foregå i en ordentlig tone, så vi alle kan få det bedst mulige ud af det.

Jonna Odgaard fortalte, at DN får svært ved at være repræsenteret til infodagen, da der er sammenfald med et andet DN-arrangement, og hun derfor ikke kan deltage. Men hun vil undersøge, om hun kan finde en repræsentant.

Lis Helles Olesen opfordrede til, at det står meget klart, hvad der kan opleves på gåturen. Ellers ved folk ikke hvad de skal opsøge.

Skovrideren svarede, at det kan vi løse med plancher og udleverede kort, der tydeligt fortæller hvor og hvad der foregår.

Ole Rønnow påpegede, at det er vigtigt at få dyrevelfærd på programmet og hvis bestyrelsen er positiv, så skal det nok foregå i en god tone.

Sine Anneberg bekræftede, at det er godt at formidle på store kort og plancher. Hun ønskede, at det kommer til tydeligt at fremgå på kort, hvad der vil ske i fremtiden, for så fornemmer man, at skovens ånd bliver bevaret. Hun så gerne at fokus bliver flyttet til, hvad vi får og ikke hvad vi mister.

Skovrideren svarede, at Naturstyrelsen vil arbejde på at visualisere "Det vi får" og gerne gennem billeder.

Anders Gammelvind påpegede, at omgivelserne stadig ikke ved, hvad der foregår. Først fik de noget at vide og siden er der ikke sket noget. Derfor er det vigtig at gennemgå fakta og tidsplanen, så kan folk følge lidt med igen.

Gunnar H. Pedersen påpegede, at bestyrelsen kommer til at stå ude på posterne og få spørgsmål, der ikke kan svares på, og hvordan skal det håndteres.

Skovrideren svarede, at bestyrelsen kunne skrive spørgsmålene ned og videregive dem til Naturstyrelsen, der så efterfølgende vil forsøge for et skriftligt svar, som bestyrelsen kan sende videre til baglandet

Jonna Odgaard efterspurgte dato for et færdigt program til udsendelse til baglandet.

Skovrideren svarede, at bestyrelsen kunne starte med at melde dato og klokkeslæt – den 27.4 kl. 13-16 - ud, så ville et program for dagen følge hurtigst muligt efter, at vi i aften har drøftet indholdet.

Ole Rønnow ønskede at få uddybet, hvad "baglandet" omfatter.

Skovrideren svarede, at Naturstyrelsen forventer deltagelse fra mellem 100-300 mennesker og baglandet er de vestjyske medlemmer f.eks. medlemmerne i Ringkøbing-Skjern, Holstebro og Herning kommuner. Eller hvad der naturligt giver mening at invitere inden for jeres respektive organisationer lokale opdelinger.

Steffen Troldtoft spurgte om mødestedet er ved Gosmer Bro, for så kunne mødestedet meldes ud sammen med dato og klokkeslæt.

Skovrideren bekræftede mødestedet var ved Gosmer Bro. Da der forventes mange mennesker bliver parkeringen spredt ud.

Formidlingen af infodagen til baglandet står bestyrelsens medlemmer selv for at sikre sig.

Signe Berg Madsen påpegede, at Naturstyrelsen skulle huske at skabe plads til Vind ved parkeringsarealerne.

Sine Anneberg bakkede op om nødvendigheden af at formidle tidsplanen for processen for etablering af naturnationalparken, da folk er utrygge ved ikke at vide, hvad der sker. Hun opfordrede også til benytte at gå-ruten på det kort, der allerede findes. Folk møder jo primært op for at få fakta og høre hvad der skal ske.

Lis Helles Olesen spurgte, om der deltog medarbejdere fra Naturstyrelsen eller de stod der selv.

Skovrideren svarede, at Naturstyrelsens medarbejdere står på parkeringspladsen og tager i mod og der vil være fagpersoner fra Naturstyrelsen på bemandede punkter langs ruten.

Anders Gammelvind tilsluttede sig forslaget om at O-løbere og cykelmotion står sammen.

Inger Skov spurgte om, der var ansat folk til at passe heste.

Skovrideren svarede, at vi har et hold på fire, holder opsyn med enhedens heste. To af dem vil deltage på Infodagen.

Gunnar H. Pedersen bad om en deadline for tilbagemelding til Naturstyrelsen for deltagelse på infodagen.

Formanden svarede, at deadline for tilbagemelding om man vil være aktiv med på en stand eller bidrag med pizza eller lignende **bliver d. 8. april**.

Jonna Odgaard bakkede også op om en stand med formidling af procesforløbet.

Formanden opfordrede til udarbejdelse af kort over processen og en tidsplan til brug på dagen. Sine Anneberg bakkede op og opfordrede til enkelte store kort fremfor at sende folk afsted med små foldere i hånden.

6. Nedsættelse af arbejdsgruppe om formidling af natur og kulturhistorien mm. ved formanden.

Formanden ønskede med punktet at danne arbejdsgrupper, som kan arbejde videre med planlægning af formidling med natur og kulturhistorie. Der bliver formentlig senere i processen også grundlag for at danne en arbejdsgruppe til udvikling af input til friluftsliv.

Lisbet Mogensen fortalte, at hun gerne ville lave udstillinger om historie og kunst og vil derfor gerne deltage i arbejdsgruppen om formidling af kulturhistorie.

Signe Berg Madsen, fortalte, at hun havde talt med Lokalhistorisk Arkiv i Vind og de vil gerne kontakte bestyrelsen, hvis vi er interesseret i deres hjælp med kulturhistorie. Det blev aftalt, at Rune Stjernholm kontakter formanden.

Lis Helles Olesen spurgte, om der kun skulle leveres gode idéer i arbejdsgrupperne eller om der også skulle laves udstillinger og andet arbejde.

Formanden svarede, at der mest var tænkt på idéudvikling – herunder om der skal afholdes udstillinger mm.

Lis Helles Olesen meldte sig herefter også ind i arbejdsgruppen om kulturhistorie.

Ole Rønnow opfordrede arbejdsgruppen for formidling af kultur at se på fredningen af området fra 1942, da han mente, der var mange spændende emner at tage fat på.

Gunnar H. Pedersen påpegede, at bestyrelsen tidligere har talt om at lave en fortælling om det særlige i Stråsø, og at det derfor er Stråsø Naturnationalpark, der skal prioriteres og besøges. Dette bakker han stadig op om.

Skovrideren påpegede, at Naturstyrelsen ikke er så brugbar i forhold til kunst og kultur ud over historien om hedens opdyrkning og dens tilplantning.

Gunnar H. Pedersen opfordrede til, at man ikke iværksatte alle idéer på en gang, men vælger og fokusere på én historie i år og en anden året efter.

Formanden svarede, at der mest var tænkt på idéudvikling i første omgang, hvor ideerne senere kan konkretiseres.

Julietta Jensen fortalte, at i Thy har de "The Big Five" og det kunne vi også få. Vi har f.eks. de 5 store pattedyr eller de 5 mindste eller de 5 sjældne og sårbare. Herefter meldte hun sig til arbejdsgruppen om formidling af natur.

Sine Anneberg opfordrede til, at der blev valgt årstidsrelevante temaer kvartalsvis, så man f.eks. formidlede om nissesnot i vintertid og f.eks. lav og svampe i andre måneder alt efter sæson. Hun opfordrede også til temaer om alt det sårbare, som skulle beskyttes.

Formanden opfordrede til, at de der ville arbejde i arbejdsgrupperne også var bestemmende for, hvad bestyrelsen efterfølgende vælger at arbejde videre med. Arbejdsgrupperne startes op efter sommerferien. Formanden vil tage initiativ til at fastlægge datoer.

Arbejdsgruppen om formidling af "Kulturhistorien" udgøres af: Lisbet Mogensen og Lis Helles Olesen.

Arbejdsgruppen om formidling af "Natur" udgøres af: Jonna Odgaard, Julietta Jensen og Inger Skov.

7. Bygninger i Naturnationalparken ved skovrideren

Skovrideren ville med punktet gerne høre, hvad bestyrelsen tænker i forhold til, hvorledes bygningsmassen i naturnationalparken skal prioriteres. Bygninger er som udgangspunkt en driftsbeslutning, så der skal ikke drøftes enkeltbygninger, men han vil gerne høre bestyrelsen om de kriterier, Naturstyrelsen Vestjylland lægger til grund for beslutninger om fremtiden for bygninger i naturnationalparken.

Skovrideren forklarede at han tænker, at der skal prioriteres efter følgende kriterier i prioriteret rækkefølge:

1. prioritet er natur og biodiversitet, så i udgangspunktet færres mulige bygninger på lang sigt.
2. prioritet er bygninger til brug i forbindelse med drift og opsyn.
3. prioritet er økonomi- og lejerhensyn.

Signe Berg Madsen tilkendegav, at det var positivt, at der var lejere i skoven, da det gav et særligt præg på skoven. Endvidere nævnte hun, at formidling og det at kunne sidde i tørvejr var værdsat, men at hun derudover ikke ønskede, at der etableres en masse faciliteter.

Jonna Odgaard påpegede, at hun er træt af at folk kører i skoven og ser ikke grund til at nogen bor i skoven. Hun foretrækker skoven i stilhed.

Anders Gammelvind påpegede, at der er steder med helt ro og han opfordrede til at have respekt for, at der også er lejere i husene i skoven. Der opfordres til, at der også tages kulturmiljø- og historiske hensyn med i betragtning.

Lisbet Mogensen påpegede, at beboerne i skoven kører langsomt og ved, hvor vildtet har deres veksler, så vildtet påkøres ikke.

Lis Helles Olesen så gerne, at man tænker nye muligheder ind i forladte bygninger. Det at bygningerne falder sammen og indtages af skovens dyr og fugle er jo også en fortælling, der kan formidles. Forladte bygningerne er f.eks. gode levesteder for truede fugle. Bygningernes kulturhistorier kan også stadig formidles, selvom de overtages af naturen.

Steffen Trolldtoft spurgte, hvor mange tjenesteboliger der var i området.

Skovrideren svarede, at der i alt er 9 fremtidigt fungerende tjenesteboliger hos Naturstyrelsen Vestjylland spredt ud over fem kommuner, og der ud over er det nogle, som fungerer indtil medarbejderen flytter og stopper med at arbejde hos Naturstyrelsen, hvorefter boligerne kan overgå til almindelig lejemål eller andet.

Ole Rønnow opfordrede til, at man husker, at tomme bygninger også er dragende på folk med andre interesser. Det er tidligere sket, at folk har indtaget tomme bygninger for at afholde fester mm. Beboerne i skoven sikrer også, at de mest lyssky aktiviteter ikke foregår.

Sine Anneberg opfordrede til, at ingen lejere skulle opsiges som følge af naturnationalparken. Nye beslutninger om bygningernes fremtid bør først ske, når lejemålene fraflyttes af lejere efter en almindelig opsigelse af lejemål.

Skovrideren konkluderede, at enheden tager kulturmiljø med som en fjerdeprioritet, og at han er enig i, at lejere ikke skal opsiges på grund af at der skal være en naturnationalpark. Det vil i givet fald skulle have andre og sædvanlige faglige begrundelse.

Enheden vil lægge følgende prioriteringsrækkefølge for bygningsdrift til grund i det videre:

- 1..prioritet er natur og biodiversitet, så i udgangspunktet færres mulige bygninger på lang sigt.
- 2..prioritet er bygninger til brug i forbindelse med drift og opsyn.
- 3..prioritet er økonomi- og lejerhensyn.
- 4..prioritet er kulturmiljø.

8. Næste møde ved formanden.

Formanden gennemgik de næste møder og arrangementer.

- Torsdag den 26. juni 2025 – kl. 16.00 – 21.00
(Skovgenopretning, træartsfordeling og sammenbinding af naturelementer samt Præsentation af ansøgning og væsentlighedsvurdering)
- Torsdag den 9. oktober 2025 – kl. 16.00 – 21.00
(Baseline, Overvågning og Citizen science)
- Torsdag den 4. december 2025 – kl. 16.00 – 21.00
(Dyrehold og dyrevelfærd)
- HELDAGS EKSKURSION til Langeland: Tirsdag den 19. august 2025 – kl. 8.00 – 18.00 – klokkeslættene kan blive ændret, da vi skal køre langt og vi skal have det til at gå op med værterne på Langeland. (Måske tidligere afgang og senere hjemkomst).

9. Eventuelt.

Gunnar H. Pedersen efterspurgte et stort kort i stedet for det lille A4 kort fra folderen.

Dette bakkede resten af bestyrelsen op om og efterlyste også vejnavne på kort.

Lis Helles Olesen tilføjede, at hun meget gerne ville have de beskyttede naturarealer vist på kort.

Skovrideren svarede, at **Naturstyrelsen gerne vil servicere bestyrelsen med kortmateriale i A3-format med vejnavne og beskyttet natur.**

Jonna Odgaard fortalte om mulighed for, at DN og Danmarks Naturfond også fremviser Fugleværnsfondens arealer på Langeland ved heldagsekskursionen.

Skovrideren svarede, at det kan være en mulighed, hvis der er interesse for det. Dog vil det betyde

at dagen bliver noget længere og der er allerede indgået aftale med Naturstyrelsen Fyn og DN's Skovsgård.